UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De Trinitate, Nec non, Incarnatione

Ortega, Cristóbal de

Lugduni, 1664

Qvæst. I. Liceátne idiomatum communicatio particulis reduplicatiuis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94251

Visual Library

Chriſtus dicit hoc ſingulare habens naturam diuinam, & humanam: ergo de eo prædicatur habens naturam diuinam, vel habens naturam humanam in communi, vt ſpecies de indiuiduo ſuo. Non aliter ac quando dicimus accepto termino adiectiuè *hic homo eſt homo*, neque his amplius eſt immorandum cum adeò ſint aperta.

DISPVTATIO II.

De Propoſitionibus nonnullis communicationis idiomatum in particulari.

DICTA hactenus ad communicationem idiomatum generatim conſideratam ſpectant. Iam ad ſpeciales aliquas propoſitiones, de quibus peculiaris poterat eſſe difficultas examinandas, progredimur.

QVÆSTIO I.

Liceátne idiomatum communicatio particulis reduplicatiuis?

PArticulæ reduplicatiuæ ſunt *in quantum*, *quatenus*, *qua*, *vt*, *ſecundum quod*, & ſi quæ aliæ ſimiles occurrunt. Quæſtio igitur eſt an liceat dicere *hic homo*, aut *homo*, aut *Chriſtus in quantum homo eſt Deus*, vel *Deus*, aut *Chriſtus in quantum Deus*, *eſt homo?*

CERTAMEN I.

Reduplicatiuarum exacta acceptio.

1 SIc nonnulli reduplicatiuas particulas explicant: vt particulæ reduplicatiuæ tunc reduplicatiuè accipiantur, cum denotant rationem formalem, vel formam, ratione cuius prædicatum ſubiecto conueniat: ſpecificatiuè vero cum materiale ſubiectum, ſiue materiale ſubiecti, cui conuenit prædicatum deſignant v.g. cum dicimus, *Petrus quatenus homo eſt rationalis*, reduplicatiue reduplicatiua *quatenus* vſurpatur: de albo vero *quatenus album* ſpecificatiue, ſi idem Petrus ſit album, de quo loquimur, poterit dici *eſſe rationale.* Videtur hæc acceptionum explicatio fundamentum habere in Alexandro 3.p.q.6. m.2. art.2. iuxta correctionem literæ mendoſæ adhibitam à Vaſquez d.69. cap.1. num.2. & in Marſilio in 3. q.8. art. 3. circa fin. aſſerentibus hanc propoſitionem *Chriſtus in quantum homo eſt Deus* veram eſſe accepta particula *in quantum*, vt denotat ſuppoſitum hominis Chriſti, quod quidem Deus eſt. Ea etiam acceptione reduplicatiuè illius veram eandem propoſitionem eſſe ait S. Thom. 3. p.q.16. art.11. eam tamen acceptionem, & ſenſum improprium eſſe docet ibidem. Sed, licet neque Doctores hi, neque ex antiquis alius hanc acceptionem vocis reduplicatiuæ pro ſubiecto, vel ſuppoſito ſpecificatiuam dixerit, Recentiorum vulgarium Theologorum numerus eam reduplicationis ſpecificatiuæ, & reduplicatiuæ explicationem pene fecit præſcribere. Sed præſcriptioni obſunt primo, quod inde inferatur album aliquod quatenus album ſpecificatiuè dici poſſe rationale, vt vidimus. Secundo quia ſpecificare, & ſpecificatio, vtpote ab ſpecie, quæ ſolam ſignificat formam, deriuata, non materiam, ſed rationem ſolùm formalem prædicandi poterunt ſignificare.

2 Vaſquez d.62. cap.2. §. *cæterùm* d.69. cap.1. n.3. §. *Mihi tamen* omnium optimè acceptiones iſtas explicuit. Aſſerit primò tunc reduplicatiuas particulas reduplicatiuè accipi, cum ſupra totum ſubiectum cadunt, v.g. *homo quatenus homo*, id quod ipſa vox reduplicandi ſatis probat. Nihil enim reduplicatur niſi, quod ſecundùm ſe totum iterum plicatur & repetitur: ſi enim aliquid tantum ipſius reduplicatiua afficitur, cum id termino alio effici debeat, nullus terminus repetitur, aut replicatur: vt patet in his *Chriſtus in quantum homo*, vel *in quantum Deus.* Tertiò: cum hæ voces ſolùm accipi poſſint ſpecificatiuè, aut reduplicatiuè, & ſpecificare ſit aliquid ſpeciale in termino ſignificare, quod totius termini repetitione fieri nequit, cum totus terminus reduplicatiua afficitur reduplicatiuè eiuſmodi copula neceſſario vſurpabitur. Diſplicet ſolùm §. *cæterum* quod ait *homo ſecundùm humanitatem* reduplicatiuè ſonare: cum in eius doctrina humanitas totum, quod homo etiam præciſè ſumptus, non ſit. Specificatiuè verò accipi reduplicatiuas ait, cum terminum afficiunt, quod aliquid ſubiecti eſt, & ratione cuius prædicatum concedendum vel negandum ſubiecto eſt in vera enuntiatione. Tunc enim ſpecificant, denotant, & determinant aliquid, ratione cuius denegandum vel concedendum prædicatum ſubiecto ſit. Vnde ſic acceptas reduplicatiuas ſpecificatiuè notas determinationis appellauit Caietanus v.g. Chriſtus, *ſecundùm quod homo eſt rationalis*, *viſibilis*, *paſſus.* Has reduplicatiuarum acceptationes reduplicatiuè, & ſpecificatiuè ſub eis vocibus & explicationibus tradidere Almainus in ſummulis de conſequentiis agens. Antonius Syluester de reduplicatiuis; neque alia eſt explicatio OKami in 1. d.12.q.2. Gabrielis, & aliorum antiquorum ibi, quos ſequitur VVadingo d.13. dub. 4. §. *Notandum*: quaſi aliter eas explicent: cum tamen neque ipſe ab hac explicatione, vt volebat, tandem receſſerit.

3 Obſeruandum verò hic eſt cum Vaſquez d 66. c.2. num.8. & d.69. num.3. fine contra nonnullos, diſcrimen inter reduplicatiuas reduplicatiuè acceptas, & acceptas ſpecificatiuè: Primo enim modo ſemper ſunt notæ perſeitatis, ſolúmque addi poſſunt ſubiectis cum prædicatum per ſe illis conuenit: idem enim valent, ac *ſecundùm quod ipſum*, vt Ariſtoteles aiebat 1. Poſt.c.4. explicans modum dicendi per ſe à nobis relatum d.1. q.5. cert.1. à num.4. Secundò verò modo acceptæ reduplicatiuè ſpecificatiuè non ſecundum ſe & ſemper ſunt notæ perſeitatis, ſiue efficiunt propoſitionem per ſe: vt patet in hac *Chriſtus ſecundùm quid*, *vel quatenus homo eſt paſſus*, quæ contingens proculdubio eſt. Ratio eſt facilis: quia, cum reduplicatiua ſpecificatiuè accepta denotet cauſam, ſecundum quàm prædicatum conuenit ſubiecto, tam materialem, quam efficientem, nec ſolùm formalem, cauſæque materiales, & efficientes de ſe non neceſſario, ſed contingenter plerumque operentur: propoſitiones, in quibus cauſæ materiales, aut efficientes prædicatorum reduplicatiuis ſpecificatiuè acceptis in ſubiectis denotantur, contingentes plerumque, non autem per ſe, & neceſſariæ erunt. Reduplicatiua ſpecificatiuè accepta rurſus diuiditur in diminuentem, ſiue additum diminuens, & non diminuens. Diminuens eſt, cum partem ſubiecti deſignat, cui ſolùm prædicatum conuenit v.g. *Ethyops eſt albus ſecundum dentes*: & *Homo ſecundùm animam eſt ſpiritualis.* Non diminuens, quæ deſignat cauſam, ſiue rationem cur prædicatum ſubiecto abſolutè conueniat, vt in exemplis hactenus datis claret.

4 Reduplicatiuarum propoſitiones ſic generatim explicant

plicant OKamts, Gabr. & Sumulistæ vulgo, vt in quatuor propositiones resoluantur v.g. *Petrus, qua musicus canit*: in has, *omnis musicus canit, vel potest canere*. Secunda: *Petrus est musicus*. Tertia *Petrus canit*. Quarta: *Musica est causa canendi*. Ego verò explicationem hanc reduplicatiuarum generatim veram esse non iudico. Tum, quia propositiones reduplicatiuarum reduplicatiuè acceptarum non bene explicat, vt statim videbimus: tum, quia reduplicatiuarum specificatiuarum diminuentium explicatio mala est: tum denique; quia etiam non diminuentium est superflua explicatio. Atque, vt ab hoc ordiar vbinam illa propositio continetur; *omnis musicus canit, vel potest canere*, in illa *Petrus, qua musicus canit?* deinde in specificatiua diminuente non licet terminum quem afficit reduplicatiua prædicari de subiecto v.g. *Æthyops est albus secundum dentes*: *Æthyops est dentes*, sed solùm *habet dentes*: & ratio est, quia in his designatur terminus per reduplicatiuam, qui pars subiecti physica præcisè est, quæ, vt talis nequit prædicari de toto. Facilius ergo explico reduplicatiuas propriè, & strictè reduplicatiuas additione vocis per se, aut essentialiter: v.g. *homo, qua homo est rationalis* hoc pacto *homo per se*, aut *essentialiter est rationalis*, quæ particulæ physicè, vel metaphysicè sumi possunt. Reduplicatiuas verò specificatiuè acceptas non diminuentes per causalem vnam: v.g. *Petrus canit, quia musicus est*: seu, *& musica est causa illi canendi*; diminuentes verò prædicando adiectiuè prædicatum propositionis de parte, quam afficit reduplicatiua diminuens: v.g. *Æthiops habet dentes albos*.

CERTAMEN II.

De reduplicatiuis reduplicatiuè acceptis, Conclusiones.

1 DOctores citati cert. 1. num. 2. & Caiet. q. 16. a. 11. asserunt hanc propositionem; *Christus, vt homo est Deus*, veram esse. Addit S.Th. in sensu improprio accepto *homo* pro supposito: quod imitari deberet Caietanus, cum asserat concretum reduplicatiuâ affectum semper stare pro natura. Addito verò pronomine *hic* termino *homo*, propriam, veramque iidem asserunt contra Paludan. in 3. q. 1. a. 1. conclus. 2. & 3. Durand. d. 10. q. 1. & Vasquez d. 99. c. 1. n. 3. 6. *Mihi autem*, qui falsam prorsus eam propositionem asserunt, atque duo postremi, etsi addatur termino *homo* pronomen *hic*: quia putant, adhuc eo addito significare in recto naturam, pro eaque supponi ex vi adiunctæ reduplicatiuæ. Sed hoc nulla ratione probatur: quouis enim modo accepto, & significante termino *homo* potest reduplicatiua affici, vt patet: neque ratio alia afferri potest, nisi, quod hæc propositio posset esse vera *homo quatenus homo est Deus*, accepta reduplicatiua reduplicatiuè: quod tamen falsum est, vt videbimus statim concl. 1. vbi ostendimus, adhuc significante termino *homo* adiectiuè, falsam eam propositionem esse, si reduplicatiua, reduplicatiuè accipiatur. De hac propositione nemo ex instituto disputauit (licet falsam merito reputent omnes, inferántque contra Caietanum asserentem hanc propositionem *homo est Deus*, esse propositionem per se tanquam absurdam) quia nihil simile fuerat à Patribus assertum, neque reduplicatiua reduplicatiuè, sed specificatiuè solùm vsurpata.

2 Dico primò: non licet communicatio idiomatum inter concreta nuda *homo, Deus* per reduplicatiuas reduplicatiuè acceptas adhuc in attributalibus: v.g. *homo, quatenus homo, est Deus, vel immortalis*: aut *quatenus Deus, homo, vel risibilis est Deus*. Est ab omnibus Patribus, vel præsupposita conclusio, vel cursim asserta. Ratio est. Quia particula reduplicatiua, qua talis, restringit significatum termini ad id, quod nudè, & secundum se sumptum significat, quin extendi illud ad aliquid vlterius significandum permittat: atqui terminus *homo*, vel *Deus*, etiam adiectiuè vsurpati (si enim substantiuè vsurpêtur apertè falsas eas propositiones ostêdunt) in sua stricta significatione sistendo nihil dicunt, quod alter sit: ergo eiusmodi propositiones erunt falsæ nec eis communicatio idiomatum licitè exercebitur. Minor probatur: quia homo nudè, ac præcisè secundum se etiam adiectiuè sumptus significat solum *habens humanitatem* præcisè, & in communi, in quo neque propria, neque aliena, & diuina subsistentia, sed quid abstrahens ab vtraque significatur, vt sic autem, neque metaphysicè, neque physicè Deus est. Item Deus adiectiuè nudè sumptus, & præcisè nullam in particulari indiuiduam singularem personam diuinam dicit, sed abstrahentem modo explicato controu. de Trinit. tribúsque communem, qua ratione non habes humanitatem, nisi in aliqua singulari persona. Confirmatur: quia omnium sensu falsum est homo præcisus, & in communi, currit, licet plures currant: ergo, cum reduplicatiua, qua talis, relinquat Deum, & hominem in statu præcisionis, in quâ nequit habere alteruter vnionem, ratione cuius sit homo Deus, & è contra nequit dici sub reduplicatiua, qua tali, Deus homo, vel homo Deus. Vrgentius adhuc probabunt conclusionem hanc probationes, quas iam pro secunda subiicio.

3 Dico secundò: non licet communicatio idiomatum per particulas reduplicatiuas inter Deum, & hominem, adhuc in attributalibus, etsi adiungatur illis pronomen *hic* v.g. *hic homo est Deus immortalis*: aut *hic Deus est homo, risibilis*. Est conclusio Durandi, & & nostri Vasquez facilis probatu si terminis substantiuè accipiantur. Probo autem eam terminis adiectiuè acceptis, quo solum pacto apponi potest pronomen *hic* termino *Deus* non inepte. Probatur primo: quia hoc modo acceptus *hic homo* est *hic habens humanitatem* quatenus hic habés humanitatem reduplicatiuè nequit esse habens Deitatem: ergo nequit dici vere hic homo quatenus hic homo Deus. Probatur minor: quia reduplicatiua, qua talis restringit significatum termini, quē afficit: quare non magis potest esse hic habens humanitaté, qua talis, habens Deitatem, quàm possit esse idem ex parte obiecti habere humanitatem, atque habere Deitatem. Probatur secundo: quia propositiones de reduplicatiua, qua reduplicatiua, sunt propositiones per se, & essentiales, vt supra docebamus cert. 1. num. 3. ergo solum potest apponi reduplicatiua propositionibus de prædicato per se: atqui *hic Deus est homo* vel *hic homo est Deus* non sunt propositiones per se, sed contingentes, & per accidens, vt ostendebamus d. 1. q. 5. cert. 1. ergo nequit eis apponi reduplicatiua, quatenus reduplicatiua est.

CERTAMEN III.

De reduplicatiuis specificatiuè acceptis conclusiones.

1 DIco primo: nequit esse communicatio idiomatum per reduplicatiuas specificatiuè acceptas cadentes supra concretum naturæ diuersæ ab ea, quam denotat prædicatum, v.g. *Christus quatenus homo est Deus, immortalis*, &c. vel *quatenus Deus est homo risibilis*. Est conclusio reuera S.Th. Vasquez Durandi, Paludani contra Caietanum, vt vidimus cert. 2. num. 1. Ratio est prompta: quia sic accepta reduplicatiua denotat terminum ab ipsa effectum esse rationem & causam cur prædicatum conueniat subiecto: ast concretum diuersæ naturæ in communi, non est ratio cur prædicatum alterius naturæ conueniat subiecto: ergo reduplicatiua specificatiuè adiuncta concreto naturæ diuersæ à natu-

ta prædicati reddet falsam propositionem: ac proinde non licebit communicatio idiomatum per reduplicatiuas specificatiuè acceptas cadentes supra eiusmodi concretum. Minor probatur: quia hoc, quod est esse hominem in communi & præcisè, non est ratio, aut causa cur Deus sit, vel è contra, vt patet: posset enim esse homo, quin esset Deus, & Deus præcisè, & in communi, quin esset homo. Secundo: quia Deum esse hominem, & hominem esse Deum contingenter dicuntur: prædicata vero contingentia non conueniunt per se primariò, & ratione sui termino communi, sed indiuiduis, atque ratione horum communi termino: neque enim homo currit primariò, & ratione sui, sed Petrus, vel Ioannes, atque horum ratione homo.

2 Dico secundò: licet absolutè idiomatum communicatio per concreta eiusmodi, & reduplicatiuas specificatiuè acceptas, si illi supra quod cadit, addatur pronomen *hic*, notare singularitatis v. g. *Christus in quantum hic homo est Deus.* Probatur: quia pronomen *hic* denotatur, significatúrque persona Verbi: atqui Verbi persona est causa cur homo adiectiuè sumptus sit Deus, & Deus adiectiuè sumptus sit homo: ergo addita ea particula *hic* concreto communi designatur causa, quæ verè talis est, cur Deus sit homo, & homo Deus, sicut particula reduplicatiua specificatiuè accepta denotatur: ac proinde vera erit propositio, licebitque talis idiomatum communicatio. Minor probatur: quia persona Verbi est causa quasi materialis habens sustentansque suppositaliter suo modo humanitatem, & deitatem, sicut suo modo humanitas sustentat subiectiue passiones in Christo: quare sicut Christus, quatenus homo, siue secundum humanitatem, aut, secundum quod homo, dicitur passus: quia ad id satis est denotari per reduplicatiuam specificatiuè acceptam, causam materialem patiendi, siue passionis prædicatæ subiectum: ita, & dici poterit, qua *hic homo Deus*, quia denotatur Deo prædicati suppositum. Est autem aduertendum hanc propositionem, licet à S. Th. Alexandro, & aliis recitatis cert. 2. num. 1. assertam, apud vulgus indoctum, subtilitatúmque Theologicarum ignarum non esse nudè, ac sine explicatione proferendam.

3 Dico tertiò: *Christus quatenus homo est creatura, temporalis, incæpit, desitque esse; quatenus Deus est creator, immortalis, æternus* dici rite, ac rectè possunt. Ferè nihil hic de his propositionibus, cùm communicationis idiomatum non sint, licet sint reduplicatiuæ, nisi nimis scrupulosis Theologis pauculis suborta esset de eis religio. Sunt enim valde Patribus familiares August. epist. 57. ad Dardanum *quod ad Verbum attinet creator est, quod vero ad hominem creatura est Christus.* Serm. 2. de natiuit. *Ex Matre sumpsit principium* quod idem est atque *qua homo incæpit esse.* Ferè eadem cum primo testimonio habent Cyrill. 10. Thes. c. 4. Leo serm. 3. de Pentecost. Ambros. serm. 5. in Psalm. 103. ad id *deduc me in semitam* sic habet: *Non vereor, ne quis dicat: creatum ergo Christum asseris? Respondebo: ita creatum dico, quemadmodum factum legi. Hoc est factum ex muliere.* Vrgentiora plura Patrum testimonia dabimus quæstionibus sequentibus in solutione difficultatis statim proponendæ. A ratione verò faciliùs probatur conclusio: quia specificatiuis illis denotatur causa, quæ verè causa est, vt prædicata eiusmodi Christo, quod subiectum earum popositionum est, conueniat: ergo eiusmodi propositiones sunt omninò veræ.

4 Dices: propositiones de reduplicatiua in tres resoluuntur, quarum quauis falsa deprehensa propositio eiusmodi falsa erit: atqui altera è tribus, in quas singulæ propositæ resoluuntur, falsa est: ergo, & præpositæ sunt falsæ. Minor probatur, quia *Christus, qua homo, est creatura* in has resoluitur; *Christus est homo: Christus est creatura: Christus, quia homo est creatura.* Illa vero *Christus, qua homo, incepit esse* in has: *Christus est homo: Christus incæpit esse quia homo incæpit esse:* atqui *Christus est creatura: Christus incæpit esse* falsæ sũt, & quæ admitti nequeũt: ergo, & illæ propositiones falsæ erunt. Scio meticulosos Theologos minorem hanc absolutè fateri. Sed audient à Patribus duriores adeo propositiones, vt contentarum in minori horrorem excutiant. Et quidem, licet persona Verbi æterna sit: cùm humanitas, & vtriusque coniunctio sit temporalis, Christus, qui vtrumque dicit, si substantiuè vsurpetur non æternus, sed temporalis dicendus absolutè est: sicut, licet materia, quæ altera mei pars est, à mundi extiterit exordio, quia tamen neque anima, neque vtriusque vnio ex tunc extitit, ego ab initio mundi extitisse non dicor. Sin verò adiectiuè vsurpetur Christus pro persona habente naturam vtramque, sicut de diuina æternitate æternus, ita de humana temporalitate temporalis per idiomatum communicationem, atque incepisse dicetur, vt fusiùs in sequentibus dicemus.

5 Dico quartò: *Christus, qua homo, nos redemit, saluauit, satisfecit pro nobis*, verè dicuntur quocumque modo accipiatur Christus, nec solum cùm adiectiuè accipitur, vt vult Vvadingo d. 13. dub. 4. §. *dico primo*; si tamen tota persona diuina dicatur; secus si sola personalitas. Probatur pars affirmatiua: quia, si substantiuè accipiatur, & ponatur humana in recto, & in obliquo dicat personam diuinam, dicitur, quod ad operationes redemptorias, & satisfactorias principium est. Similiter, si accipiatur adiectiuè, dicátque personam in recto, & humanitatem in obliquo: ergo designatur causa redemptionis, & satisfactionis, quæ verè fuit, ac proinde dicuntur verè. Sin autem sola dicatur personalitas diuina, erunt falsæ propositiones, siue homo adiectiuè, siue substantiuè vsurpetur: quia personalitate non sanctificatur, aut dignificatur humanitas: quare non dicitur principium adæquatum redemptionis, quoad physicum, & morale, quod includit: atqui quoties vtrumque claudit prædicatum, sicut nonnisi ob vtrumque habetur, ita nonnisi ob vtrumque conuenire subiecto verè dicitur absolutè, vt bene Vvadingo proximè § *Notandum secundò*: neque hæ propositiones admittendæ sunt; *Christus, qua Deus nos redemit, saluauit, pro nobis satisfecit*, siue adiectiuè, siue substantiuè Deus accipiatur, vt idem author ibidem obseruat. At verò prædicata moralia, quæ adæquatè à Deitate Christo obueniunt, cuiusmodi sunt prædicata dignitatum Christi capitis Sacerdotis, Regis, Redemptoris in actu primo de Christo, quà Deus est, dici optimè possunt specificatiuè: quia tunc denotatur ratio, ob quam prædicatum subiecto conuenit, quæ verè est ratio conueniendi.

6 Dico vltimò: Propositiones de reduplicatiua specificatiuè veræ sunt quoties reduplicatiua cadit supra subiectum adæquatum primarium denominationis prædicati passiuæ, vel supra aliquid, de quo, an eius denominationis subiectum per se sit, dubitari aliquis posset. Exempla primæ: *Christus, qua homo, passus, mortuus, &c. est*, quæ sunt veræ propositiones, & de fide. Secundæ partis exemplum esto: *Christus, quatenus homo, est filius naturalis Dei*: quæ, & est apud Patres propositio frequens, nostróque, & plurium iudicio de fide etiam. Ratio est prompta: quia de ratione reduplicatiuæ specificatiuè acceptæ tantum est denotare in termino, supra quem cadit, causam esse, cur prædicatum conueniat toti subiecto: atqui causa materialis primaria, & per se denominationis prædicati absoluta causa est, cur prædicatum conueniat subiecto toti: ergo rectè poterit reduplicatiua specificatiuè accepta designari: atqui in præsenti casu designatur causa materialis pe se denominationis subiecti totius: ergo ritè poterit designari.

QVÆSTIO